1

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग
MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

IMPORTANT INSTRUCTIONS: 1. READ ALL THE INSTRUCTIONS CAREFULLY ON THE LAST PAGE. 2. THIS SHEET WILL BE SCANNED BY COMPUTER. THEREFORE, (1) Use DARK BLACK BALL POINT PEN for writing. (2) Do n ... on this sheet. (4) Do not Tamper with BAR-CODE. (5) Write in English only.

FOR THE USE OF EXAMINER ONLY		FOR THE USE OF MODERATOR ONLY		FOR THE USE OF CHIEF MODERATOR ONLY	
Q.No.	MARKS	Q.No.	MARKS	Q.No.	MARKS
1	19	1	19	1	
2	09	2	10	2	
3	05	3	06	3	
4		4		4	
5		5		5	
6		6		6	
7		7		7	
8		8		8	
9		9		9	
10		10		10	
Total	33	Total	35	Total	
Signature of Examiner		Signature of Moderator	ok	Signature of Chief Moderator	

DHANANJAY CHAUDHARI
www.mpscmaterial.com, follow us @mpscmaterial on FB, INSTA and t.me/mpscmaterial

उमेदवाराने या पृष्ठावर काहीही लिहू नये.

CANDIDATE-DO NOT WRITE ANYTHING ON THIS PAGE

उमेदवाराने कच्चे काम / टिप्पण्या / हिशेब करण्याकरिता फक्त या पृष्ठावरील खालील जागेचाच वापर करावा.

DHANANJAY CHAUDHARI

www.mpscmaterial.com follow us @mpscmaterial on FB, INSTA and t.me/mpscmaterial

उमेदवाराने कच्चे काम / टिप्पण्या / हिशेब करण्याकरिता फक्त या पृष्ठावरील खालील जागेचाच वापर करावा.

Q.3 = 05 Q3 = 06

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

SPECIAL SHEET FOR PRECIS

DO NOT WRITE YOUR ROLL NUMBER OR ANYTHING ON THIS SHEET

Use both sides of this sheet. Write one word in each block. Punctuate your passage in the usual way and divide it into paragraphs, if necessary, leaving a line blank at the end of each paragraph.

Title	मानवतावादी	आंदोलनाचा	उगम		Do not write on this margin
	मानवतावादाचे	प्रथम	सूत्र	म्हणजे,	
मानवी	जीवनमूल्ये	अंतिम	आहेत	हा	
विचार.	मानवाकडेच	स्वतःच्या	भवितव्याला	आकार	
देण्याचे	स्वातंत्र्य,	ते	बदलण्याची	शक्ती	
आहे.	त्यातूनच	तो	तर्कसंगत	न्यायबुद्धीने	
वागतो.	मानव	हाच	सर्व	अस्तित्वाचा	
मानदंड	आहे	असे	मानवतावादी	आंदोलनाचे	
गाभा	विचार.	आहेत.			
	मानवतावादी	आंदोलनाचा	प्रारंभ	प्रबोधनकाळात	
झाला.	धार्मिक,	ऐतिहासिक	गोष्टींकडे	नव्या	
दृष्टीने	पाहून	सर्जनशीलता,	कल्पकतेने	नवनिर्मिती	
होऊन	नवीन	इतिहास	निर्माण	झाला	
अस्तित्वात	असणाऱ्या	धार्मिक	शिक्षणाची	जागा	
जीवनमूल्यांवर	आधारित	मानव्यविद्यांच्या	शिक्षणक्रमाने	घेतली.	
हाच	या	आंदोलनाचा	वैशिष्ट्यपूर्ण	भाग	
होता.					

05

06

DHANANJAY CHAUDHARI

www.mpscmaterial.com follow us @mpscmaterial on FB, INSTA and tme/mpscmaterial

उमेदवारांनी या चौकटीत काहीही लिहू नये.

Q. No.									
2	Examiner	09	+		+		+		= 09
	Moderator	10	+	–	+	–	+	–	= 10

Q. No. प्र.क्र. 2

वाफेचे (इंजिन) यंत्र

वाफेचे इंजिन हे औद्योगिक क्रांतीचे चिन्हच आहे. पहिल्या शतकात इंजिप्तच्या ॲलेक्झांड्रिया येथील हिरोंनी वाफेला शक्ती असते हे दाखवून दिले. त्याच्या उपकरणात वाफ एका पोकळ धातूच्या नळीतून बाहेर येऊन इतर दोन नळ्यांशी जोडत होती जेणेकरून वाफ गोळा होऊन त्याभोवती फिरत राहिल. या वाफेच्या या शक्तीच्या औद्योगिक उपयोगासाठी तब्बल सोळा शतके लागली. १६९८ मध्ये इंग्लडच्या थॉमस सॅवरीने खाणीतून पाणी काढण्यासाठी वाफेचे एक इंजिन तयार केले. त्याचा दाब एका पात्रात होता, कारण वाफेचे रूपांतर उष्णतेतून पाण्यात होत असे. यामुळेच खाणीतील पाणी काढण्यासाठी मदत होत होती. तरीही हे यंत्र सतत चालू राहू शकत नव्हते त्यात पाणी ओतण्याची गरज पडत होती तसेच त्यासाठी कोळसाही भरपूर प्रमाणात लागत होता. थॉमस न्यूकमनने हेच यंत्र १७१२ मध्ये बदल करून पुन्हा बनविले तोसुद्धा इंग्लडचाच होता. थॉमस न्यूकमनने त्याच्या यंत्रात दंडगोलाकार भाग वापरला होता. पात्रातील उकळते पाणी या दंडगोलाकार भागाखाली ठेवले की ते सतत वाफ पुरवू शकत होते. यामुळेच पंप पाणी उपसत होता आणि खाणीतील पाणी बाहेर येत होते. पण; या यंत्रात एक त्रुटी होती जेव्हा पाणी किंवा द्रव हे कमी होत तेव्हा हाच दंडगोलाकार भाग अतिशय गरम होत असे. त्यामुळे यंत्राची कार्यक्षमता खूप कमी होत असे. १७६५ साली याच यंत्रात जेम्स वॅटने एक वेगळे पाण्याचे पात्र वापरले. हे पात्र उर्ध्वपातन पात्रापेक्षा वेगळे असल्याने त्याचे तापमान कमी होते.

यामुळे वाफेचे पाण्यात रूपांतर सोपे झाले, कारण तापमानाची अनुपलब्धता. कोळशाचा वापरही कमी झाला. तो निम्म्यापर्यंत कमी झाला. यानंतर जेम्स वॅटच्या या प्रयत्नानंतर चाकाला फिरविणे शक्य झाले. ते चाक एका यंत्रगतिने फिरत. या सर्व घडामोडींमुळे त्या यंत्राचा

Q.No. TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

Q.No.								
		+		+		+		=

DHANANJAY CHAUDHARI
www.mpscmaterial.com follow us @mpscmaterial on FB, INSTA and tme/mpscmaterial

उमेदवारांनी या चौकटीत काहीही लिहू नये.

Q. No.	Examiner	+	+	+	=
	Moderator	+	+	+	=

Q. No.
प्र.क्र.

प्रदेश विविध औद्योगिक क्षेत्रात झाला जसे की खाणी व, कपडे तयार करण्याचे कारखाने. ह्याच यंत्राने रेल्वे उद्योगाचीसुद्धा पायाभरणी केली.

09

10

—— × —— × ——

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

+ + + =

उमेदवारांनी या चौकटीत काहीही लिहू नये.

Q. No.	Examiner	+	+	+	=
	Moderator	+	+	+	=

Q. No.
प्र.क्र.

(कृपया पृष्ठ उलटा)

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

+ + + =

DHANANJAY CHAUDHARI

www.mpscmaterial.com follow us @mpscmaterial on FB, INSTA and t.me/mpscmaterial

उमेदवारांनी या चौकटीत काहीही लिहू नये.

Q. No.										
1	Examiner	19	+		+		+		=	19
	Moderator	19	+	—	+	—	+	—	=	19

Q. No. प्र.क्र. 1

'जगाचा पोशिंदा (शेतकरी) आत्महत्येच्या विळख्यात'

विदर्भात शेतकऱ्याची गळफास लावुन आत्महत्त्या.
- दै. लोकसत्ता.

विष प्राशन करुन शेतकऱ्याने संपविली जीवनयात्रा.
- दै. सकाळ.

शेतकऱ्यांच्या आत्महत्यांवर उपाय म्हणून पॅकेज लवकरच उपलब्ध करुन देऊ.
- शासन.

यासारख्या बातम्या नेहमीच्याच झाल्या आहेत. असा एकही दिवस जात नाही की त्यादिवशी शेतकऱ्याच्या या विदारक परिस्थितीचे चित्र समोर येत नाही. त्यामुळे शेतकरी या आत्महत्या नामक अनर्थचक्रात सापडला आहे, भरडला जातोय ह्याच वास्तवापर्यंत आपण येतो, हे वास्तव भीषण असले तरी चिंतन करुन सामुदायिक कृतीने आपण त्यावर नक्कीच उपाय शोधू शकतो व कृतीत आणू शकतो.

असे म्हणतात की पृथ्वी ब्रम्हाने निर्माण केली. पण मी असे म्हणेन की त्याने ती निर्माण केली तरी फुलविली ती शेतकऱ्याने. मानवी संस्कृतीचा पाळणा ज्या हडप्पा संस्कृतीतून हलला तेथील स्थिर जीवनाची सुरवातच मुळी शेतीने झाली. शेतीमुळेच व्यापार वाढिला लागला. दळणवळण, संपर्क यांमुळे समृद्धी व भरभराट अनेक पिढ्यांना अनुभवता आली. आजही प्रत्येक देशाच्या अर्थव्यवस्थेमध्ये या कृषी क्षेत्राचे योगदान अमूल्य व वादातीत आहे.

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

उमेदवारांनी या चौकटीत काहीही लिहू नये.

Q. No.										
	Examiner		+		+		+		=	
	Moderator		+		+		+		=	

Q. No. प्र.क्र.

दिवसरात्र काबाडकष्ट करुन शेतकरी धरणीमातेमधे अन्नधान्य फुलवितो, पिकवतो मात्र त्याचीच ही बिकट अवस्था का? खरं तर हाच शेतकरी आनंदाने व समृद्धीने जगायला हवा. शेतकऱ्याशिवाय आपण आपल्या जीवनाचा विचारही करु शकणार नाही. शेतकऱ्यांनी मागील वर्षी केलेल्या आंदोलनामुळे सर्वांचीच त्रेधातिरपीट उडाली होती, पण या आंदोलनाच्या निर्णयापर्यंत शेतकरी येतोच कसा? यावर विचार व कृती होणे गरजेचे आहे.

शेती करणारा तो शेतकरी असेच आपण शेतकऱ्याला ओळखतो. मात्र तोसुद्धा एक माणूस, बाप, भाऊ, मुलगा असतोच. शेतीबरोबरच व्यावहारिक प्रपंच त्यालासुद्धा कुठे चुकणार? शेतीचा हाच व्यवहार आतबट्ट्याचा ठरत असल्यामुळे शेतकरी आत्महत्येच्या विळख्यात सापडतो आहे. शेतीसाठी कर्ज काढणे. ते पूर्ण फेडता न आल्याने पुन्हा कर्ज काढणे, सावकारीच्या विळख्यात सापडणे. यांमुळे शेतकऱ्याचा पाय आणखीनच खोलात चालला आहे. मुलींची लग्नाची तथाकथित सामाजिक दडपणावस्था, लेकराबाळांचे शिक्षण यांसारख्या हातघाईला आलेल्या मागण्या इच्छेप्रमाणे पूर्ण होत नसल्याने शेतकरी नैराश्याच्या गर्तेत ढकलला जात आहे. काही सन्माननीय या विपरित परिस्थिला धैर्याने दोन हात करत आहेत. नैराश्यामुळेच काही-काही व्यसनाधीन होतात आणि हेच व्यसन पुढे स्वतःचा खुद घात करण्यासाठीसुद्धा मागे-पुढे पहात नाही.

जगाची समर्थपणे चालणार कशी हाडी?
संकटात आहे आपलाच राजा बळी.

या संकटामुळे शेतकरी एकटाच जीवनयात्रा संपवतो मात्र पुढेही भल्यामोठ्या समस्या उभ्या राहतात. या आत्महत्यांनंतर

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

DHANANJAY CHAUDHARI
www.mpscmaterial.com , follow us @mpscmaterial on FB, INSTA and t.me/mpscmaterial

Q. No. प्र.क्र.

त्याच्या घरादारावर कोसळलेले संकट हे त्याच्याच घरच्यांवर भार बनते. शेतकऱ्याच्या घरच्या लक्ष्मीला फक्त शेतीच माहिती असते आता तिला खंबीर बनायचे असते. मुलाबाळांच्या सर्वात मोठा आधार जातो. त्यांना नैतिक आधार गरजेचा. या सर्वाव्यतिरिक्त आर्थिक चणचण असतेच आणि तिला समर्थपणे सामोरं जाणे गरजेच असतं. आत्महत्यासारख्या प्रसंगांनंतर फक्त घरच नाही तर संपूर्ण गाव, समाज सर्वच सुन्न होतात.

आत्महत्येपर्यंत नेणारे विचार हे प्रतिक्रियात्मक असतात. त्यापासून वेळीच माघारी फिरणे नितांत गरजेचे आहे.

शेतकऱ्यांभोवती घट्ट बनत चाललेल्या, आवळत चाललेल्या या फासावर सर्वच स्तरांवर उपाय शोधून प्रयत्न होणे गरजेचे आहे. शासनाकडून वेळोवेळी शेतकऱ्यांसाठी योजना राबविल्या जातात. मात्र त्यांच्यापर्यंत त्या पोहचातसुद्धा मात्र शेतकरी सक्षम होतो का? आजच्या बदलत्या आर्थिक परिस्थितीमध्ये, भांडवलवादाकडे झुकणाऱ्या परिस्थिमध्ये शासनाकडून शेतकऱ्यांना सक्षम करणे गरजेचे आहे. हे सक्षम होणे म्हणजे काय? तर अर्थतज्ज्ञ शरद जोशी म्हणतात त्याप्रमाणे शेतकऱ्यालासुद्धा बाजाराचे स्वातंत्र्य मिळणे; स्वतःच्या मालाची किंमत स्वतः ठरवता यायला हवी. त्यादृष्टीने प्रयत्न होणे गरजेचे आहे.

आपल्या बाजार पुरवठा साखळ्यांमध्ये सुद्धा बदल होणे आवश्यक आहे, जेणेकरुन शेतकरी आडतीसारख्या भारांपासून वाचू शकेल. तरई, तोलाई यांसारख्यासुद्धा जाचक गोष्टींपासून त्याचे संरक्षण होईल.

Q.No. TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY + + + =

Q. No. प्र.क्र.

शेतकऱ्यांना वेळेवर व नियमित कर्ज उपलब्ध होणे गरजेचे. त्यामुळे खासग खाजगी सावकारीपेक्षा संस्थात्मक वित्तपुरवठा ~~कर्ज~~ शेतकऱ्याला कसा होईल याचीही काळजी घ्यायला हवी. कर्जमाफीसारख्या सवलती शेतकऱ्याला ~~तत्काल~~ थोड्या काळासाठी फायद्याला येतील मात्र दीर्घकालीन फायद्यासाठी सरकारचेच विश्लेषणाधारित ~~व~~ काळजीपूर्वक धोरणसातत्य हवे.

सामाजिक स्तरांवरसुद्धा प्रयत्न होऊ शकतो. आज कर्ज असणाऱ्या माणसाकडे प्रतिष्ठेचा अभाव असल्याचाच गैरसमज आहे. ~~हा काही किमान हा~~ ~~ह~~ हा दृष्टीकोन बदलणे हेच महत्त्वाचे आहे. मोठ्यामोठ्या उद्योगांवर कर्जाचा डोंगर असतो तरीसुद्धा त्या परिस्थित ते उद्योग मार्गक्रमण करतच असतात काही उद्योगपती मुद्दामहून फसवून बँकांची फसवणूक करतात तरीही ~~र~~ उजळ माथ्याने फिरत असतात. त्यामुळे शेतकऱ्यांनी त्यांच्या स्वतःच्या नजरेमध्ये स्वतःची प्रतिष्ठा टिकवून ठेवावी.

शेतकऱ्याने मार्गस्थ रहावे, न बाळगता तमा, न भीती,
धैर्याने सामोरे जावे जरी संकटे आली कितीही!

या वाटचालीत शेतकऱ्यांना तंत्रज्ञानाचा फायदा होईलच. मृदा परिक्षण, हवामान अंदाज, बाजाराची स्थिती या गोष्टींबरोबरच शेतजमीन, कीटकनाशके, औजारे, खते यांसारखे स्त्रोत असतील तर शेतकऱ्याला त्याचे उत्पन्न नक्कीच वाढवता येईल. आपल्याकडे शेतकऱ्यांचेही वर्गीकरण त्यांच्या भूधारण क्षमता व जमिनीच्या प्रकारावर अवलंबून आहे. प्रत्येक शेतकऱ्यासाठी उपाय होणे गरजेचे ज्यामुळे तो आत्महत्येच्या अनर्थ विचारापर्यंत पोहचू नये.

(कृपया पुढे पृष्ठ उलटा)

Q.No. TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY + + + =

DHANANJAY CHAUDHARI

www.mpscmaterial.com follow us @mpscmaterial on FB, INSTA and t.me/mpscmaterial

उमेदवारांनी या चौकटीत काहीही लिहू नये.

Q. No. | Examiner [ ] + [ ] + [ ] + [ ] = [ ]

Moderator [ ] + [ ] + [ ] + [ ] = [ ]

Q. No. प्र.क्र.

विद्यमान पंतप्रधानांचे स्वप्न आहे की २०२२ पर्यंत शेतकऱ्यांचे उत्पन्न दुप्पट करायचे. 'किसान सम्मान योजना' त्याच धर्तीवर लागू करण्यात आली आहे. भारताचे माजी पंतप्रधान व भारतरत्न अटलबिहारी वाजपेयी म्हणतात त्याप्रमाणे आपण सर्वांनी मिळून प्रयत्न व कृती करायला हवी;

सम्मुख फैला अमर ध्येय पथ
प्रगति चिरन्तन कैसा इति अथ।
पावस बनकर ढलना होगा
कदम मिलाकर चलना होगा ॥

सर्वांचेच प्रयत्न व कृती शेतकऱ्याला आत्महत्येच्या जोखडातून नक्कीच मुक्त करतील.

19

19

—— × —— × ——

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

[ ] + [ ] + [ ] + [ ] = [ ]

उमेदवारांनी या चौकटीत काहीही लिहू नये.

Q. No. | Examiner [ ] + [ ] + [ ] + [ ] = [ ]

Moderator [ ] + [ ] + [ ] + [ ] = [ ]

Q. No. प्र.क्र.

FURTHER ALL PAGES ARE BLANK

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

[ ] + [ ] + [ ] + [ ] = [ ]

DHANANJAY CHAUDHARI

www.mpscmaterial.com - follow us @mpscmaterial on FB, INSTA and t.me/mpscmaterial

-: उमेदवारांना सूचना :-

प्रस्तुत उत्तरपुस्तिकेवरील सर्व सूचना काळजीपूर्वक वाचाव्यात आणि त्यांचे कटाक्षाने पालन करावे, अन्यथा आयोगाच्या सूचनांचे उल्लंघन करण्यात आले, असे समजून संबंधितांवर आयोगाच्या स्वेच्छाधिकारानुसार कारवाई करण्यात येईल.

१. उत्तरपुस्तिका प्राप्त झाल्यानंतर प्रथम उत्तरपुस्तिकेची पाने व शिलाई बरोबर आहे किंवा नाही याची खात्री करूनच उत्तरपुस्तिका वापरण्यास सुरुवात करावी. उत्तरपुस्तिका सदोष असल्याचे आढळल्यास ती, पेपर सुरु होण्यापूर्वी रद्द करून दुसरी उत्तरपुस्तिका घ्यावी.

२. या उत्तरपुस्तिकेत उत्तरे लिहिण्यासाठी असलेल्या अथवा इतर कारणांसाठी दिलेल्या पृष्ठांपैकी कोणतेही पृष्ठ अथवा पृष्ठाचा भाग फाडू नये, अथवा त्यास अधिक पृष्ठे जोडू नयेत. जर दिलेली उत्तरपुस्तिका कमी पृष्ठांची किंवा खराब झालेली असेल तर ही बाब पेपर सुरु होण्यापूर्वी पर्यवेक्षकांच्या निदर्शनास आणावी.

३. उत्तरपुस्तिकेच्या मुखपृष्ठावर विहित ठिकाणी आपला बैठक क्रमांक व इतर आवश्यक तपशील नमूद करावा. विहित ठिकाणाव्यतिरिक्त इतरत्र कोठेही परीक्षा क्रमांक अथवा अन्य कोणताही तपशील लिहू नये.

४. उत्तरपुस्तिकेची मुखपृष्ठे (पृष्ठ क्रमांक १ व २) खराब करू नयेत, अथवा त्यावर विहित ठिकाणाव्यतिरिक्त अन्यत्र कोणत्याही प्रकारचे लिखाण करु नये.

५. उत्तरपुस्तिकेत प्रश्नाच्या वास्तविक उत्तराव्यतिरिक्त कोठेही नांव व बैठक क्रमांक किंवा इतर अनावश्यक मजकूर लिहू नये. तसेच कोणत्याही नावाने स्वाक्षरी करु नये अथवा अन्य कोणतेही चिन्ह काढू नये किंवा ओळख पटविण्यासाठी कोणत्याही प्रकारची सांकेतिक खूण करु नये.

६. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर नवीन पृष्ठावर सुरु करावे.

७. प्रत्येक उत्तराच्या आरंभी त्याचा प्रश्न/उपप्रश्न क्रमांक डाव्या बाजूला समासात न चुकता सुवाच्य अक्षरात काटेकोरपणे नमूद करावा.

८. प्रत्येक प्रश्नाच्या उत्तरा अखेर उत्तर संपल्याच्या निदर्शनार्थ एक आडवी रेषा ओढावी.

९. उमेदवाराने प्रत्येक प्रश्नातील उपप्रश्नांची उत्तरे एकत्र सोडवावयाची आहेत. प्रश्नातील एक उपप्रश्न एकीकडे व दुसरा दुसरीकडे (काही पृष्ठे सोडून वा अन्य प्रश्न सोडवून तद्नंतर) सोडविल्यास दुसरा दुर्लक्षित केला जाईल.

१०. कोणत्याही प्रश्नांचे उत्तर एकापेक्षा अधिकवेळा लिहू नये. चुकीने कदाचित असे लिहिले गेले, तर ज्याचे मुल्यांकन करू नये, असे वाटत असलेले उत्तर रद्द करावे. उत्तराचा काही भाग खोडलेला असेल, अथवा त्यावर रेघ मारली असेल, तर तेथे 'रद्द केले' असे लिहावे मात्र स्वाक्षरी करू नये.

११. उत्तर समाप्त झाल्यानंतर त्या पृष्ठावर मोकळ्या राहिलेल्या जागेखेरीज मधले कोणतेही पृष्ठ कोरे सोडू नये. अनावधानाने कोऱ्या राहिलेल्या पृष्ठांवर काट मारावी.

१२. उत्तरपुस्तिकेत उत्तरे पाठोपाठ लिहा. नजरचुकीने एखादे पृष्ठ कोरे राहिल्यास त्यावर ''कृपया पृष्ठ उलटा'' असे लिहा.

१३. आयोगाकडून उमेदवारांना परीक्षेच्या वेळी पुरविण्यात येणाऱ्या उत्तरपुस्तिकेमध्ये दिलेल्या पृष्ठांवरच उत्तरे नमूद करणे आवश्यक आहे. मुख्य उत्तरपुस्तिकेव्यतिरिक्त उमेदवारांना कोणत्याही परिस्थितीत पुरवणी उत्तरपुस्तिकेचा पुरवठा करण्यात येणार नाही.

१४. कच्च्या टिप्पण्या अथवा हिशेब करण्यासाठी आयोगाने विहित केलेल्या पृष्ठाचाच वापर करावा तसेच मागाहून त्या टिप्पण्या व हिशेब रद्द करावेत. परंतु या ठिकाणी पर्यवेक्षक/समवेक्षक यांच्या स्वाक्षरीची गरज नाही.

१५. कोणतेही लिखाण रद्द करावयाचे असेल, तर त्यावर स्वतः पूर्ण फुली मारावी व 'रद्द केले' असे मोठ्या ठळक अक्षरात लिहावे.

१६. प्रश्नपत्रिकेवर, प्रवेशपत्रावर किंवा सुट्या कागदावर कोणत्याही प्रकारे अथवा कोणत्याही उद्देशाने कोणताही अनावश्यक मजकूर लिहू नये. असे केल्यास ते कॉपी करण्याच्या उद्देशाने केले आहे, असे मानले जाईल.

१७. परीक्षा सुरु असताना संबंधित विषयाचे/पेपरचे कागद, मुद्रित पेपर, डायऱ्या, वह्या, टिप्पण्या, मार्गदर्शिका, पुस्तकातील पृष्ठे, नकाशे, पुस्तके इत्यादी अनधिकृत साहित्य स्वतःजवळ बाळगणे, कपड्यावर, हातावर किंवा शरीराच्या कोणत्याही भागावर काहीही लिहून आणणे, इत्यादीकरीता सक्त मनाई आहे. नक्कल साहित्याचा वापर उत्तरपुस्तिकेत केला असो अथवा नसो, अशा उमेदवारांवर आयोगाच्या सूचनांचे उल्लंघन केले, असे समजून आवश्यक कारवाई करण्यात येईल.

आपले भवितव्य उज्वल आहे. ते खराब करु नका.

DHANANJAY CHAUDHARI
www.mpscmaterial.com follow us @mpscmaterial on FB, INSTA and tele/mpscmaterial

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

1

IMPORTANT INSTRUCTIONS: 1. READ ALL THE INSTRUCTIONS CAREFULLY ON THE LAST PAGE. 2. THIS SHEET WILL BE SCANNED BY COMPUTER, THEREFORE, (1) Use DARK BLACK BALL POINT PEN for writing. (2) D... with BAR CODE. (5) Write in English only.

FOR OFFICE USE ONLY

FOR THE USE OF EXAMINER ONLY		FOR THE USE OF MODERATOR ONLY		FOR THE USE OF CHIEF MODERATOR ONLY	
Q.No.	MARKS	Q.No.	MARKS	Q.No.	MARKS
1	14	1	15	1	
2	08	2	09	2	
3	07	3	07	3	
4		4		4	
5		5		5	
6		6		6	
7		7		7	
8		8		8	
9		9		9	
10		10		10	
Total	29	Total	31	Total	
Signa... Exa...		...natu... ...oderi...		...ature of ...hief ...derator	

DHANANJAY CHAUDHARI

www.mpscmaterial.com follow us @mpscmaterial on FB, INSTA and t.me/mpscmaterial

उमेदवाराने या पृष्ठावर काहीही लिहू नये.

CANDIDATE-DO NOT WRITE ANYTHING ON THIS PAGE

उमेदवाराने कच्चे काम / टिप्पण्या / हिशेब करण्याकरिता फक्त या पृष्ठावरील खालील जागेचाच वापर करावा.

DHANANJAY CHAUDHARI

www.mpscmaterial.com follow us @mpscmaterial on FB, INSTA and Tme/mpscmaterial

उमेदवाराने कच्चे काम / टिप्पण्या / हिशेब करण्याकरिता फक्त या पृष्ठावरील खालील जागेचाच वापर करावा.

Q3 – 7

Q3 = 7

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

SPECIAL SHEET FOR PRECIS

DO NOT WRITE YOUR ROLL NUMBER OR ANYTHING ON THIS SHEET

Use both sides of this sheet. Write one word in each block. Punctuate your passage in the usual way and divide it into paragraphs, if necessary, leaving a line blank at the end of each paragraph.

Title	Approach	to	examination		Do not write on this margin
	The	student	should	look	
at	exam	in	order	to	
show	and	prove	~~thimselfs~~ themselves	how	
much	~~they~~ he	~~have~~ has	done	Those	
who	pursue	knowledge	are	egar	
to	be	examined.	They	face	
it	with	joy.			
	But	it	is	important	
for	student	to	gain	self	
assurance	and	for	teacher	to	
give	him	profitable	advice.	Very	
few	have	fine	grasp	on	
his	subject	so	take	comfort	
while	approaching	to	the	exam	
with	confidence	and	conviction	of	
having	profited	by	efforts.		

DHANANJAY CHAUDHARI

www.mpscmaterial.com follow us @mpscmaterial on FB, INSTA and t.me/mpscmaterial

उमेदवारांनी या चौकटीत काहीही लिहू नये.

Q. No. 2

Examiner		+		+		+		=	8
Moderator	09	+		+		+		=	09

Q. No. प्र.क्र. 2

Different people produce (different) various things in a society and it leads to the necessity of money. It simply means people are dependent on one another. Lets take an example of a farmer who produce more (yeild) ~~than~~ crop production than necessary and a furnitureman who produce tables and chairs himself. It is clear that without using exchange medium farmer can't give his excess to the man who creats furniture and that man starves too without this exchange. From their perspective and for their sake the eaisest way to do transaction is to exchange of goods that is barter ~~transcti~~ exchange. In other words it is a system where one thing (eg. Flour) exchange by another (in this context table or chair).

Barter system can be successful in very simple society. In developed society we can't go everywhere in expection of barter exchange where such things are getting exchanged.

So that we require a thing which can be used as a medium of exchange for goods and services. Such system can be useful. Money created by this need. So we can infer that any material can be used as money. The only condition for such transaction is consensus of people who are involved in that.

[P.T.O.]

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

	+		+		+		=	

DHANANJAY CHAUDHARI

www.mpscmaterial.com follow us @mpscmaterial on FB, INSTA and t.me/mpscmaterial

उमेदवारांनी या चौकटीत काहीही लिहू नये.

Q. No. | Examiner | + | + | + | = |
Moderator | + | + | + | = |

Q. No.
प्र.क्र.

In ancient time teeth of whale fish, coconut, salt ~~ea~~ got used as money. I For using as a money that thing should possess some attributes.
for example first thing is, it should be easy for everyone for transaction. Second that thing should be permenant and long lived and third it should be precious and not eaisly assesable. ~~That is~~ So big stones (becaus they are uneasy), fruits and plants (they are perishable) or small-curved stones (pabbles) (because they are everywhere) ~~are~~ used can not be used as money. We can not expect them to use as money for above reasons.

8

—x— —x—

09

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

+ + + =

उमेदवारांनी या चौकटीत काहीही लिहू नये.

Q. No. | Examiner | + | + | + | = |
Moderator | + | + | + | = |

Q. No.
प्र.क्र.

[P.T.O.]

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

+ + + =

DHANANJAY CHAUDHARI

www.mpscmaterial.com follow us @mpscmaterial on FB, INSTA and t.me/mpscmaterial

10

उमेदवारांनी या चौकटीत काहीही लिहू नये.

Q. No. 1

Examiner 14

Moderator 15 = 15

Q. No. प्र.क्र. 1

'Terrorism'

157 killed in bomb attack.
-New York Times.

More than 200 children hurt in terrorist attack
- Kabul Express.

Nation mourned on martyrdom of ~~sol~~ soliders
- The Hindu.

These are some headlines of daily newspapers which we have come across. Terrorism is a big challenge before the modern society. Due to such terrorist attack lot of people died, thousands got hurt. Society has absence of peace.

So what is this terrorism?
~~Terrorism is act of threaten people by~~
Terrorism is an act of threatning people. Made them feared about some thought ideology.
Terrorism is a meance in todays world ~~which g.~~
Every country is a victim of terrorism.
But there is lack of consensus about definition of terrorism on international level. still every nation admits the terrorism is bad for society, peace,

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

11

उमेदवारांनी या चौकटीत काहीही लिहू नये.

Q. No.

Examiner

Moderator

Q. No. प्र.क्र.

progress and development. Terrorism can destroy a whole country for example Afganistan.

Who are terrorists? These are people like us but motivated by radical ideology. They became extrimist and use weapons to create a world of their thought and ideology without going through democratic way.

Lack of developement and presence of radical thought may give birth to terrorism e.g. Jammu and Kashmir. Reactionary policies leads to extremism in suit of nationality e.g. Jammu and Kashmir. Racial ~~H~~ hatred may leads to terrorism. e.g. New Zealand, Shri Lanka Attacks, Attacks in Germany. ~~Religion and Wrong inferences from Religious~~ Wrong inferences from religious ideology may leads to terrorism e.g. Taliban, ISIS etc.

But this terrorism dispersed the society. It is difficult to continue day to day life. And even if it continues it is ~~below~~ under the shadow of fear. It is impossible for any government to rule the nation in presence of terrorism. People ~~are~~ get away from peace and prosperity. Soldiers ~~gave~~ sacrifice their life while fighting against terrorism. Infrastructure damaged in such attacks. Overall terrorism has its effect from macro (nation level) to micro level (individual level).

[P.T.O.]

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

DHANANJAY CHAUDHARI

www.mpscmaterial.com follow us @mpscmaterial on FB, INSTA and t.me/mpscmaterial

'If you kill a terrorist, you killed a person but if you educate a terrorist, you can end terrorism'.

– Malala.

Education is the biggest weapon while fighting with terrorism. Social requirement of vulnerable sections needs to be meet with, e.g. health, empowerment, cultural individual expressional freedom. Our country India suffered from terrorism on its boundries. One in Jammu and Kashmir and second in North-East region due to seperatalist ideology.

For fighting against terrorism we should have our own ways. The first ways is through discussion. ~~Demands of terrorist could~~ Government can hear the demands of terrorist groups on condition that they stop fighting against army and general people. So government can understand what are exact socio-cultural-economic demands of terrorist group.

The second way is through strict action. But we should clear that we do not open 'Pandora's box' by acting against them. Mahatma Gandhi said,

'An eye for an eye make the whole world blind.'

Our culture and values are of peace and harmoney. Recently Uri and Balakot attacks disturbs day to day life. India showed its conviction and courage to fight against terrorism. On international platforms like BRICS, UN world showed consensus to fight against terrorism.

On individual level what we can do to fight terrorism? We should not circulate rumours. Terrorism has deep root in trust deficit with mainstream society. So on social level we ~~can~~ try to bridge that gap through cultural functions or any other ways with vulnerable sections. One of the good example is 'Mohalla Committee' in Mumbai. It acts as a bridge after riots in Mumbai. We can use such mechanism in Terrorist affected area.

Fighting against terrorism is the whole worlds duty. It is not a single man's work. Our World is very beautiful place to live. We should realised that thought to terrorists too. Sustainable Development Goals pointing towards goal of international peace and harmoney. So we should take everyone with us ~~to~~ in this journey. Nobody (individual/group) should left behid. This is a big task but can be achievable.

[P.T.O.]

DHANANJAY CHAUDHARI

www.mpscmaterial.com follow us @mpscmaterial on FB, INSTA and t.me/mpscmaterial

उमेदवारांनी या चौकटीत काहीही लिहू नये.

Q. No. | Examiner ___ + ___ + ___ + ___ = ___
Moderator ___ + ___ + ___ + ___ = ___

Q. No. प्र.क्र.

These woods are lovely dark and deep
~~Buat~~ But I have promises to keep,
And miles to go before I sleep.
and miles to go before I sleep.
-Robert Frost.

Fighting against terrorism is long run task.
We all ~~cand~~ can take effort to 'End terrorism'
as Barack obama said
'We are here to shape our future
not to fear it.'

14 — X — 15 — X —

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

___ + ___ + ___ + ___ = ___

उमेदवारांनी या चौकटीत काहीही लिहू नये.

Q. No. | Examiner ___ + ___ + ___ + ___ = ___
Moderator ___ + ___ + ___ + ___ = ___

Q. No. प्र.क्र.

FURTHER ALL PAGES ARE BLANK

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

___ + ___ + ___ + ___ = ___

DHANANJAY CHAUDHARI
www.mpscmaterial.com follow us @mpscmaterial on FB, INSTA and tme/mpscmaterial

-: उमेदवारांना सूचना :-

प्रस्तुत उत्तरपुस्तिकेवरील सर्व सूचना काळजीपूर्वक वाचाव्यात आणि त्यांचे कटाक्षाने पालन करावे, अन्यथा आयोगाच्या सूचनांचे उल्लंघन करण्यात आले, असे समजून संबंधितांवर आयोगाच्या स्वेच्छाधिकारानुसार कारवाई करण्यात येईल.

१. उत्तरपुस्तिका प्राप्त झाल्यानंतर प्रथम उत्तरपुस्तिकेची पाने व शिलाई बरोबर आहे किंवा नाही याची खात्री करूनच उत्तरपुस्तिका वापरण्यास सुरुवात करावी. उत्तरपुस्तिका सदोष असल्याचे आढळल्यास ती, पेपर सुरु होण्यापूर्वी रद्द करून दुसरी उत्तरपुस्तिका घ्यावी.

२. या उत्तरपुस्तिकेत उत्तरे लिहिण्यासाठी असलेल्या अथवा इतर कारणांसाठी दिलेल्या पृष्ठांपैकी कोणतेही पृष्ठ अथवा पृष्ठाचा भाग फाडू नये, अथवा त्यास अधिक पृष्ठे जोडू नयेत. जर दिलेली उत्तरपुस्तिका कमी पृष्ठांची किंवा खराब झालेली असेल तर ही बाब पेपर सुरु होण्यापूर्वी पर्यवेक्षकांच्या निदर्शनास आणावी.

३. उत्तरपुस्तिकेच्या मुखपृष्ठावर विहित ठिकाणी आपला बैठक क्रमांक व इतर आवश्यक तपशील नमूद करावा. विहित ठिकाणाव्यतिरिक्त इतरत्र कोठेही परीक्षा क्रमांक अथवा अन्य कोणताही तपशील लिहू नये.

४. उत्तरपुस्तिकेची मुखपृष्ठे (पृष्ठ क्रमांक १ व २) खराब करू नयेत, अथवा त्यावर विहित ठिकाणाव्यतिरिक्त अन्यत्र कोणत्याही प्रकारचे लिखाण करु नये.

५. उत्तरपुस्तिकेत प्रश्नाच्या वास्तविक उत्तराव्यतिरिक्त कोठेही नांव व बैठक क्रमांक किंवा इतर अनावश्यक मजकूर लिहू नये. तसेच कोणत्याही नावाने स्वाक्षरी करु नये अथवा अन्य कोणतेही चिन्ह काढू नये किंवा ओळख पटविण्यासाठी कोणत्याही प्रकारची सांकेतिक खूण करु नये.

६. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर नवीन पृष्ठावर सुरु करावे.

७. प्रत्येक उत्तराच्या आरंभी त्याचा प्रश्न/उपप्रश्न क्रमांक डाव्या बाजूला समासात न चुकता सुवाच्य अक्षरात काटेकोरपणे नमूद करावा.

८. प्रत्येक प्रश्नाच्या उत्तरा अखेर उत्तर संपल्याच्या निदर्शनार्थ एक आडवी रेषा ओढावी.

९. उमेदवाराने प्रत्येक प्रश्नातील उपप्रश्नांची उत्तरे एकत्र सोडवावयाची आहेत. प्रश्नातील एक उपप्रश्न एकीकडे व दुसरा दुसरीकडे (काही पृष्ठे सोडून वा अन्य प्रश्न सोडवून तद्नंतर) सोडविल्यास दुसरा दुर्लक्षित केला जाईल.

१०. कोणत्याही प्रश्नांचे उत्तर एकापेक्षा अधिकवेळा लिहू नये. चुकीने कदाचित असे लिहिले गेले, तर ज्याचे मुल्यांकन करू नये, असे वाटत असलेले उत्तर रद्द करावे. उत्तराचा काही भाग खोडलेला असेल, अथवा त्यावर रेघ मारली असेल, तर तेथे 'रद्द केले' असे लिहावे मात्र स्वाक्षरी करू नये.

११. उत्तर समाप्त झाल्यानंतर त्या पृष्ठावर मोकळ्या राहिलेल्या जागेखेरीज मधले कोणतेही पृष्ठ कोरे सोडू नये. अनावधानाने कोऱ्या राहिलेल्या पृष्ठांवर काट मारावी.

१२. उत्तरपुस्तिकेत उत्तरे पाठोपाठ लिहा. नजरचुकीने एखादे पृष्ठ कोरे राहिल्यास त्यावर "कृपया पृष्ठ उलटा" असे लिहा.

१३. आयोगाकडून उमेदवारांना परीक्षेच्या वेळी पुरविण्यात येणाऱ्या उत्तरपुस्तिकेमध्ये दिलेल्या पृष्ठांवरच उत्तरे नमूद करणे आवश्यक आहे. मुख्य उत्तरपुस्तिकेव्यतिरिक्त उमेदवारांना कोणत्याही परिस्थितीत पुरवणी उत्तरपुस्तिकेचा पुरवठा करण्यात येणार नाही.

१४. कच्च्या टिप्पण्या अथवा हिशेब करण्यासाठी आयोगाने विहित केलेल्या पृष्ठाचाच वापर करावा तसेच मागाहून त्या टिप्पण्या व हिशेब रद्द करावेत. परंतु या ठिकाणी पर्यवेक्षक/समवेक्षक यांच्या स्वाक्षरीची गरज नाही.

१५. कोणतेही लिखाण रद्द करावयाचे असेल, तर त्यावर स्वतः पूर्ण फुली मारावी व 'रद्द केले' असे मोठ्या ठळक अक्षरात लिहावे.

१६. प्रश्नपत्रिकेवर, प्रवेशपत्रावर किंवा सुट्या कागदावर कोणत्याही प्रकारे अथवा कोणत्याही उद्देशाने कोणताही अनावश्यक मजकूर लिहू नये. असे केल्यास ते कॉपी करण्याच्या उद्देशाने केले आहे, असे मानले जाईल.

१७. परीक्षा सुरु असताना संबंधित विषयाचे/पेपरचे कागद, मुद्रित पेपर, डायऱ्या, वह्या, टिप्पण्या, मार्गदर्शिका, पुस्तकातील पृष्ठे, नकाशे, पुस्तके इत्यादी अनधिकृत साहित्य स्वतःजवळ बाळगणे, कपड्यावर, हातावर किंवा शरीराच्या कोणत्याही भागावर काहीही लिहून आणणे, इत्यादीकरीता सक्त मनाई आहे. नक्कल साहित्याचा वापर उत्तरपुस्तिकेत केला असो अथवा नसो, अशा उमेदवारांवर आयोगाच्या सूचनांचे उल्लंघन केले, असे समजून आवश्यक कारवाई करण्यात येईल.

आपले भवितव्य उज्वल आहे, ते खराब करु नका.

DHANANJAY CHAUDHARI
www.mpscmaterial.com follow us @mpscmaterial on FB, INSTA and t.me/mpscmaterial